

Wat is er nog te doen?

Men zal opgemerkt hebben, dat ik het laatste gedeelte in de verleden tijd heb geschreven. Toch is het niet helemaal verleden tijd, want het gebruik van de kroedwis bestaat nog op meerdere plaatsen, en is niet volkomen verdwenen. En de belangstelling er voor is groter dan ik vermoedde. Uit tal van brieven spreekt de spijt, dat het aan het afslijten is. En dat is ook jammer. Want het is een oud gebruik, een erfdeel van het oude Limburg; een mooi gebruik, omdat er het kinderlijke Godsvertrouwen uit spreekt, dat ook in onze vermechaniseerde tijd, waarin wij menen alles te kunnen en ons tegen alles denken te kunnen verzekeren, 'totdat...' een oorlog ons anders leerde, nog van grote waarde is.

En het is een oud gebruik zonder enige bittere bijmaak, wat van alle oude gebruiken (denk maar aan carnaval en kermis) niet altijd gezegd kan worden. En mijn conclusie is dus, dat wij dit oude, mooie gebruik van de kroedwis op Maria Hemelvaart niet verder moeten laten afslijten, het moeten handhaven, waar het bestaat, het moeten doen herleven, waar het verdwenen is.

Dit is echt een erfdeel, even waard om het te bewaren en er trots op te zijn als op de kapelletjes en kruisen langs onze wegen, als op de openbare processies in ons Limburgse land. Er is maar een klein stootje nodig om de kroedwis op menige plaats weer in ere te herstellen, ook al zal de boer bij trommelzucht eerder de veearts halen en verzekert hij zich tegen brand.

En al zal het lint van de kroedwis niet meer zijn dienst doen en al gebruiken we misschien liever chemicaliën tegen ongedierte en tegen brand in haver of tarwe, er zijn nog genoeg huizen in Limburg, waar de centrale verwarming kachel en fornuis, waarin de kruiden moeten verbranden, nog niet heeft verdrongen. En er is nog genoeg geloof in Limburg, om naast onze menselijke voorzieningen plaats te laten voor de eenvoudige godsdienstige praktijk, waar het kinderlijk geloof en vertrouwen uit spreekt, die de rijkste en de geleerdste onder ons niet ontsieren.

Laten wij daar allen samen iets aan doen om het gebruik van de kroedwis te stimuleren en te doen herleven. Wie allemaal? Ik denk aan de geestelijken, vooral op de dorpen. Die kunnen er veel aan doen. Ik denk aan de onderwijzers

en leraren, waaronder er velen zijn, die een open oog hebben voor de oude volksgebruiken. Ik denk aan de pers, die een zo grote invloed heeft. Ik denk aan de bonden van jonge boeren en boerinnen, en aan de verdere jeugdbeweging. Er zou een instantie moeten zijn, die dit stimuleert en er leiding aan geeft. Welke, dat weet ik niet. Maar het moet kunnen.

In de laatste jaren wordt b.v. ook de palmpaasoptocht van de kinderen, de Palmhöltjesoptocht, gestimuleerd in Venlo, in Roermond en misschien elders in Limburg. En toch is dit lang niet een zo eigen Limburgs gebruik als de kroedwis. Volgens de kaart, die Dr. Cath. v. d. Graff in 1910 gaf van de palmpaasgebruiken, en die u vinden kunt op blz. 137 in „Van de Ven. Ons eigen volk in het feestelijk jaar”, ligt het centrum van de Palmpaasviering in het Saksische gebied, in Drente, Overijsel en Gelderland, met slechts enkele uitlopers in Brabant en Limburg (op de kaart staan Afferden, Venlo, Weert, Roermond, Sittard).

Welnu, als wij ons dan druk maken om hier een gebruik te laten groeien, waarbij wij slechts in de periferie liggen, dan is er nog veel meer reden om het oeroude en Limburgseigen gebruik van de kroedwis te doen herleven. Het zou een voldoening voor mij zijn, als deze kleine enquête dit gevolg mee zou brengen.....

Ik wil niet nalaten, de velen, die mij met inlichtingen ten dienste stonden, hier hartelijk te danken. Het is niet te doen, namen te noemen. Een uitzondering mag ik echter wel maken voor de Heren Vromen te Brunssum en Lenaers te Weert, die mij lieten putten uit de ruime kennis, die zij op het hier besproken terrein zich hadden verzameld.

A. J. Pijpers, Venlo.

BOEKBESPREKING

Logboek der aarde door Prof. Dr. I. M. van der Vlerk en Prof. Dr. Ph. H. Kuenen. Phoenix Pocket no 32, 195 bldz. + 48 pag. platen in koperdiepdruk. Uitg. W. de Haan N.V. Zeist, N.V. Standaard Boekhandel Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven 1959. Prijs f 2,95.

De schrijvers van het „Geheimschrift der aarde” hebben nu een pocketboek geschreven over hetzelfde onderwerp onder een andere titel. Dit pocketboek is echter niet een copie of verkorte uitgave van het bovengenoemde boek. Hoewel het onderwerp, de wording en samenstelling van de aardkorst en de geschiedenis van

de ontwikkeling van het leven, in wezen hetzelfde is, is het pocketboek in nieuw en origineel boek.

Het is moeilijk een dergelijk boek te schrijven. Ik zou dit boek willen definiëren als „een wetenschappelijk boek, dat op een voor de ontwikkelde lezer verstaanbare taal is geschreven”. Het heeft bovendien de prettige eigenschap, dat het niet saai, maar boeiend is geschreven, ook voor degene, die al meer over dit onderwerp heeft gelezen.

Het boek heet het „Logboek der aarde”, omdat het te vergelijken is met een scheepsjournaal. Het laatste verhaalt ons de lotgevallen, die het schip met zijn opvarenden heeft ondergaan tijdens de reizen. Het logboek der aarde geeft ons het verhaal van de aarde op haar tocht door het heelal, een tocht, die miljoenen jaren geduurd heeft, maar ook een tocht, waarbij het schip, de aarde, voortdurend van aanschijn is veranderd. Bovendien heeft de aarde steeds andere opavereinden aan boord, al zijn er sterke geslachten, die duizenden eeuwen hebben getotseerd, doch deze behoren tot de uitzonderingen. Het moge duidelijk zijn, dat een logboek van de aarde moeilijk te lezen is, vooral daar het geschreven is in een taal, de taal der stenen, in den beginne volkomen onverstaaenbaar. Geleidelijk heeft men het logboek weten te ontcijferen en te lezen, maar pas na talrijke vergissingen. De schrijvers zijn er zich ook nu nog volkomen van bewust dat ook zij niet het laatste woord over dat logboek hebben gezegd. Het logboek kan echter nu door ons worden gelezen en begrepen.

Iemand, die een scheepsjournaal onder de knie heeft, bekruipt vaak de lust iets meer te weten over de oorsprong van het schip. Zo vergaat het ook de geologen, die het logboek der aarde hebben bestudeerd. Zij willen ook iets weten over de herkomst van de aarde, waarvan zij het logboek in handen hebben, ook al behoort dat tegenwoordig niet meer tot hun domein. Daarom begint dit boek met een „Voorspel”, waarin de hypothesen omtrent het ontstaan der aarde in het kort besproken worden. Dan volgt „De taal der stenen”, de taal, waarin het logboek geschreven is. Vanzelfsprekend komt hierbij aan de orde de geologische ouderdom. Nu weet iedereen, dat bij het bepalen van de absolute ouderdom der lagen de radioactieve elementen een belangrijke rol spelen. Uit ondervinding weet ik, dat de uitleg hiervan vaak moeilijkheden bij de toehoorders oplevert, maar hier vind ik voorbeelden, waarvan ik in de toekomst een dankbaar gebruik zal maken.

Dan begint het eigenlijke logboek, dat in drie delen is gesplitst.

I. Het Azoicum, de eon zonder leven op aarde. Dit is zeer kort gehouden.

II. Het Cryptozoicum, de eon van het verborgen leven. Toch is het leven niet meer zo verborgen als het vroeger was. Zo vond men in 1940 in het zuiden van Rhodesia overduidelijke resten van kalkalgen, die minstens 2700 miljoen jaren oud moeten zijn. De vraag „Hoe ontstond het leven op aarde?” wordt op voorzichtige, dus verantwoorde, wijze besproken, maar het ontstaan van het allereenvoudigste leven blijft een ondoorgrondelijk wonder.

III. Het Fanerozoicum, de eon van het ontluierende leven. Dit is het belangrijkste gedeelte van het

logboek, ofschoon ook hier nog ettelijke bladzijden zijn zoekgeraakt. Uitgaande van het actualiteitsprincipe van Charles Lyell „het heden is de sleutel van het verleden” — daarover is reeds gesproken in het hoofdstuk „De taal der stenen” — weet men thans het logboek aardig goed te lezen. Ik zou U willen aanraden het logboek zelf te lezen. De schrijvers van het pocketboek helpen U hierbij en vertellen U tevens iets over algemene onderwerpen, zoals evolutie en darwinisme. De schrijvers hebben twee bladzijden gewijd aan de Maashagedis, het meest beroemde fossiel van het Krijt van Zuid-Limburg. De schrijvers zijn echter abus, wanneer zij zeggen, dat de Mosasaurus van 1954 gevonden is in de gemeente Valkenburg (p. 173). De vindplaats hiervan, de groeve 't Rooth bij Bemelen, ligt in de gemeente Margraten. Tenslotte belandt u, het boek doorbladerend, in de laatste periode van de aardgeschiedenis, het Kwartair, dat onderverdeeld wordt in twee tijdvakken, het Pleistoceen en het Holoceen. Het Pleistoceen of Ijstijdvak van Nederland krijgt een nieuwe indeling, een correctie dus op de indeling, gevolgd in „Nederland in het Ijstijdvak” van Van der Vlerk en Florschütz. De nieuwe indeling van het Pleistoceen is een gevolg van de intense studie van de stuifmeelkorrels, die in allerlei kwartaire lagen nog ongeschonden worden aangetroffen. Het resultaat van deze studie is, dat men in het Vroeg-Pleistoceen van Nederland drie glaciële tijden kan onderscheiden, welke, gevoegd bij de drie glaciële tijden van Noord-Duitsland, het totaal van zes ijstijden maken. In een zeer kort bestek wordt dit duidelijk uiteengezet. Het moet de schrijvers toch wel aan het hart zijn gegaan, dat het Kwartair zo besnoeid werd. De tijdens het Tiglien gevormde kleilaag, een der meest beroemde vindplaatsen van zoogdieren in Europa, heeft nog net een klein plaatsje behouden. Het boek eindigt met een korte bespreking van de vraag „Wanneer kwam de mens op aarde”.

De platen van het boek zijn zeer goed en instructief. Voortreffelijk zijn de figuren over de stratigrafische verspreiding van planten en dieren.

K.

NIEUWE LEDEN

Ch. v. Hasselt, Bovenste Molenweg 17, Venlo.

J. Th. Rutten, Walramstraat 42, Sittard.

Dr. A. L. O. M. Smithuis, Apotheke, Laurastraat 71, Eygelshoven.

Marian Smeets, Kortestraat 14, Heerlen.

Mej. F. Dütting, lerares, St. Servaasbolwerk 27f, Maastricht.

Dr. A. Scheygrond, van Itersonlaan 7, Gouda.

H. Kuijper, Apeldoornstraat 39, Heerlen.

Mej. A. Boerlagen, Dr. Jaegerstraat 52, Heerlen.

W. J. E. van der Port, Prestantstraat 47c, Maastricht.